

Vukov Konstantin

PhD, egyetemi docens, műemlékvédelmi szakmérnök

SZERKEZETI KÜLÖNBSÉGEK A HAGYOMÁNYOS ÉS AZ ÚJ ABLAKOK KÖZÖTT, MINT A KONFLIKTUSOK FŐ OKAI

A hagyományos épületek hagyományos ablakai egymáshoz illeszkedő szerkezetűek, jó működésük együttesen valósul meg. Ha az ablakot egy eltérő szerkezeti és működési eszményű új termékre cserélik, abból konfliktusok serege származik. Az ablak épületszerkezet, a legjobban működő változatához történeti fejlődés és fejlesztés vezetett. Rövid áttekintéssel megállapíthatjuk, hogy a kiváló faanyagot felhasználó, kétrétegű, kapcsolt gerébtokos ablak e szerkezetfajta fejlődésének a csúcsa. Mai szemmel is sok követelménynek kiválóan megfelel és megfeleltethető. A régi, szép ablakokkal tagolt homlokzatok adják a „századfordulós” város különös értékét. Az érték vonzó, a vonzás jövedelmet hoz. Egy csere esetén hulladék keletkezik, ez terheli a környezetet, nemkülönben az új termékek belső energiateljesítménye. Megtartásuk gazdaságosságához nem fér kétség, ennek ellenére –elhintett tévhitekre és helytelen támogatáspolitikára alapozva– a cserékkel legveszélyeztetettebb szerkezeti elem.

A csere, mint mondtuk sok összeütközést jelent különféle szempontok szemszögéből, különösen akkor, amikor a beépítendő új szerkezetet a cserélendővel egyenértékűnek, jobbnak hirdetik. A legnagyobb veszélyt az a szólam jelenti, hogy „az új teljesen olyan, mint a régi” Ezeket az ütközőpontokat tudatosan áttekintve adhatunk szabatos választ arra, hogy miért tartjuk helyesnek az örökölt, jó minőségű faablak-állomány megtartását, védelmét, javítását.

Első számú konfliktus: nyilvánvaló esztétikai váltás, a városkép védelme.

Ugyanazon épületen többféle gyártmányú, kivitelű, felújított, cserélt ablak helyrehozhatatlanul megbontja a homlokzat egységét. Mások lettek az üvegfelület osztásai, arányaik, megváltozott a profilok vastagsága, megváltoztak a színek, sokszor nem lehetnek egyebek, mint fehérek, a régi vízvetőlécek helyén fémpofil csillog.

Második konfliktus: az anyag

Témánk a faablakokról szól. Tehát a jó anyag az új ablak számára szintén a fa lenne. Önmagában az anyag nem garancia, hiszen teljesen más szerkezeti alkalmazásban eltérések jelentkeznek, még jóindulatú kópiára sem adnak lehetőséget. Természetesen más anyag, fém és műanyag esetében a kérdés eldöntés egyértelmű. Ezeknek az anyagoknak a színezése az utóbbi évekig nem volt megoldható.

Harmadik konfliktus: Tagolás vastagsága

Az új konstrukciók sokkal vastagabbak, a tokokat tompán illesztik a nyílásba. Tok és szárny együtt elérhetik a 16-17 cm vastagságot, amely az örökség ablakoknál csak 8, max. 10 cm pl. Ha igazi üvegosztót kívánunk behelyezni, ez is jóval vastagabb lesz, hiszen nehezebb üvegezést hordoznak.

Negyedik konfliktus: a szárnyak megváltoztatása

A korszerű ablakszerkezetnek nincs igénye egy nyíláson belül megosztásra, mint két felnyíló szárnyra, egy egész felnyíló szárny is alkalmazható. Az új konstrukció lehetővé teszi az egyben való nyílást és bukást egyszerre. A formai okból applikált függőleges takaróléc az egész szárnyfelülettel együtt dől el.

Ötödik konfliktus: az alkalmazott üveg és befogása

Az új szerkezeteket eleve kétrétegű thermopan üvegfajtára tervezik, hiszen jó hőátbocsátási tulajdonságaik jelentős hányadát adja. Mivel a két üvegréteg közel van egymáshoz, köztük gázréteg van, így szabdalásuk lehetetlen. Az üvegosztásokat ezért hamis eszközökkel kell imitálni. A thermopan üveg vastagabb és nehezebb, ezért a hagyományos szárny profilban csak finom trükkökkel helyezhető el

Újabb konfliktus (6): a tok rögzítése

Kétrétegűből egyrétegű ablak került be, a beépítés nem bújik a falkáva mögé, kitüremkednek a pur-hab rögzítés hurkái, sokáig javítatlan marad a megbontott falkáva rész.

Antagonisztikus konfliktus (7): a vasalatok különbözősége

Az ablakoknál alkalmazott vasalatok, más néven szerelvényezés az ún. szegezőlakatos szakmába vágnak. Szerepüket tekintve kétfélek: egyik oldalról a szárnyak felfüggesztése a tokra, másik oldalról a szárnyak zárása. Az általunk

csúcsmínőségnek definiált „századfordulós” kapcsolt gerébtokos ablak a kifelé-befelé nyíló kapcsolt tokos ablak, ilyen a Wiener Kastenfenster származéka. Ezeken az előzményeken még alkalmaztak sarokvassal egyesített hüvelypántot (vagy pipapántot), amely régebbi megoldást jelentett. Ezt követte a tokba és a szárnya bevésztett, egymásba hengerpálcával-hüvellyel illesztett diópánt. A diópánt végeit díszesen esztergált sapkával alakították ki. Ez lett a kapcsolt gerébtokos ablak pánt-tipusa. A szárnyak zárását pedig az egymáshoz csapódó profilik takarólécébe rejtett rúdzárral oldották meg. A rúdzár mozgatására sokféle szerkezet gyártottak, s mindegyik réteg csukásához alkalmazták. Jellemző a szépen formált kilincs.

A modern ablak egyrétegű, a zárószerkezet a szárny száraiban rejtőzik, a pántok alul vannak, hogy a nyíló-bukó funkció működhessen.

A fenti konfliktushelyzetek indokolják, hogy meggondolatlanul ne dobjuk ki régi, jó ablakainkat, ne fogadjuk el kritikátlanul az új termékek „kiváló” paramétereit.

Röviden: **Nem akarjuk, hogy kicseréljék a több szempontból nagy értékű örökség-ablakainkat!**